

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

UNDERSÖKNING FRÅN LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Studie- och yrkesvägledare behöver utvecklings- och karriärmöjligheter

*Så uppfattar yrkesverksamma studie- och yrkesvägledare
möjligheterna till utveckling och karriär i yrket*

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning, slutsatser och förslag.....	5
Bakgrund	8
Brist på utbildade studie- och yrkesvägledare.....	8
Ansträngd arbetssituation påverkar attraktiviteten i yrket	9
Dåliga möjligheter till kontinuerlig fortbildning och karriär	10
Undersökning	11
Ovanligt med ”karriärtjänster”	12
Särskilda benämningar på tjänsterna mindre vanligt	12
Otydligt uppdrag	13
Få har ett särskilt lönepåslag kopplat till tjänsten	13
Arbetsgivare erbjuder få möjligheter till karriär och utveckling inom yrket	14
Många överväger sluta om karriärmöjligheterna inte förbättras	15
Starkt stöd för att staten skapar bättre möjligheter via ett nationellt system.....	16
Metodbeskrivning.....	18
Referenser.....	19

Studie- och yrkesvägledare behöver utvecklings- och karriärmöjligheter

Så uppfattar yrkesverksamma studie- och yrkesvägledare möjligheterna till utveckling och karriär i yrket

Förord

Det är hög tid att Sverige kraftsamlar för studie- och yrkesvägledningen. Kraven på våra unga ökar i allt snabbare takt, både när det gäller utbildningskraven och specialiseringsgraden på arbetsmarknaden. Vi har också fler nyanlända, både ungdomar och vuxna, som i många fall inte har en aning om hur det svenska utbildningsväsendet eller den svenska arbetsmarknaden fungerar.

För att Sverige ska klara av de utmaningar skolan och arbetsmarknaden står inför är det avgörande att det finns god tillgång på utbildade studie- och yrkesvägledare. I dag är lärarbristen uppmärksammas av alla men det blir allt mer tydligt att vi även står inför en omfattande brist på kvalificerade studie- och yrkesvägledare. För att möta denna brist och för att få studie- och yrkesvägledare att vilja stanna i yrket behöver arbetssituationen förbättras, lönerna höjas och satsningar genomföras för att få fler att utbilda sig till studie- och yrkesvägledare. Men det krävs också möjligheter att utvecklas och göra karriär i yrket, vilket denna undersökning tydligt visar. Både arbetsgivarna och staten måste ta ett betydligt större ansvar än i dag för studie- och yrkesvägledares möjligheter till professionsutveckling.

Utbildade studie- och yrkesvägledare är den enda yrkesgrupp som har en gedigen utbildning i vägledningssamtal grundad på vetenskapliga vägledningsteorier, i kombination med ett opartiskt förhållningssätt samt breda och djupa kunskaper om arbetsmarknaden. De är därmed experter på att vägleda och stödja elever genom det alltmer komplexa utbudet av utbildnings- och arbetsmarknadsmöjligheter. Denna expertis måste få odlas och utvecklas genom hela yrkeslivet, vilket i kombination med en balanserad arbetssituation och att man lönemässigt premieras för sin utveckling, utgör en garant för att vi ska kunna möta samhällets behov av kvalificerad studie- och yrkesvägledning.

Åsa Fahlén

Förbundsordförande

Sammanfattning, slutsatser och förslag

Lärarnas Riksförbund har ställt en enkät till knappt 2 000 yrkesverksamma medlemmar om bland annat hur de ser på möjligheterna att göra karriär som studie- och yrkesvägledare. Av dessa svarade 34 procent på enkäten, det vill säga drygt 660 studie- och yrkesvägledare (se metodbeskrivning och urval för detaljer).

Undersökningen visar följande:

- *Det finns studie- och yrkesvägledare som har motsvarande en ”karriärtjänst” i dag:* Omkring 20 procent av studie- och yrkesvägledarna i dag (oavsett om man är verksam inom skolväsendet eller inte) innehar vad som de uppfattar vara en ”karriärtjänst” som innebär någon form av särskilt utpekade ansvar för studie- och yrkesvägledningen hos arbetsgivaren (till exempel som samordnare eller specialist). Undersökningen visar också att det är betydligt vanligare med denna typ av tjänster bland de som arbetar utanför skolan. Samordnare och verksamhetsledare/verksamhetsutvecklare är vanliga benämningar på dessa tjänster.
- *Otydliga arbetsbeskrivningar:* Det är ovanligt att arbetsgivarna ger tydliga arbetsbeskrivningar för den särskilda tjänsten. Endast knappt 40 procent av de som innehar en särskild tjänst uppger att arbetsgivaren gett en tydlig uppdragsbeskrivning och att det är vanligt att de som innehar en sådan tjänst ändå utför en mängd spretiga arbetsuppgifter.
- *Få premieras lönemässigt:* De studie- och yrkesvägledare som innehar en särskild ”karriärtjänst” premieras sällan lönemässigt för det särskilda ansvar de fått i och med tjänsten. Totalt är det endast 20 procent som uppger att de får ett särskilt lönepåslag samtidigt som det är vanligt att dessa är av tidsbegränsad karaktär.
- *Arbetsgivarna erbjuder sällan karriärmöjligheter:* Av samtliga tillfrågade anser endast 6 procent att det finns goda karriärmöjligheter och hela 47 procent upplever att karriärmöjligheter saknas helt. Bilden är särskilt nedslående bland de som arbetar inom skolväsendet, där bara 5 procent tycker att det finns goda karriärmöjligheter till skillnad mot 17 procent av de som arbetar utanför skolan. I de fall karriärmöjligheter erbjuds handlar det ofta om tjänster som mentor/handledare, specialist inom ett visst område samt samordnare på huvudmannanivå.
- *Nästan hälften har övervägt att lämna skolan på grund av dåliga karriärmöjligheter:* Nästan 83 procent av studie- och yrkesvägledarna anser att karriär- och utvecklingsmöjligheterna måste bli bättre. Av de som arbetar inom skolväsendet har nästan hälften (47 procent) vid något tillfälle övervägt att lämna skolan på grund av dåliga karriär- och utvecklingsmöjligheter.
- *En stor majoritet vill se ett nationellt fortbildnings- och karriärsystem:* En klar majoritet (nästan 70 procent) av de som arbetar i skolan anser att staten bör införa ett nationellt reglerat system för karriär- och fortbildningsmöjligheter och att mer än hälften anser att rektor kan ingå som ett karriärsteg i ett sådant system.

Huvudsakliga slutsatser

Undersökningen visar på en stor enighet bland studie- och yrkesvägledarna, oavsett skolform eller annan verksamhet, kring att karriär- och utvecklingsmöjligheterna i dag är mycket begränsade, vilket också får många av de som arbetar i skolan att överväga att sluta. Arbetsgivarna tar i dag inte sitt ansvar för att göra studie- och yrkesvägledaryrket mer attraktivt

genom att erbjuda goda fortbildnings- och karriärmöjligheter, som dessutom innebär en lönemässig premiering. Undersökningen visar också att de arbetsuppgifter som innebär ett särskilt ansvar för studie- och yrkesvägledningen bör stramas upp och tydliggöras.

Det är mycket oroväckande då vi står inför en brist på utbildade studie- och yrkesvägledare i skolan samtidigt som samhällets behov och krav ökar när det gäller tillgång till kvalificerad studie- och yrkesvägledning. Tillsammans med tidigare genomförda undersökningar understryker resultaten i undersökningen att det finns ett stort behov av att satsa på studie- och yrkesvägledares utvecklingsmöjligheter för att locka fler till yrket och behålla de som är yrkesverksamma. Det gäller även de som arbetar i annan verksamhet än skolväsendet. Utöver insatser för att stärka rätten till fortbildning och karriär handlar det även om andra insatser för att höja attraktiviteten i studie- och yrkesvägledaryrket, inte minst arbetsvillkor och lön.

Förslag från Lärarnas Riksförbund

- **Inför ett nationellt reglerat system för fortbildning och karriärmöjligheter**

Mot bakgrund av den brist på utbildade studie- och yrkesvägledare som råder i dag är det enligt förbundet hög tid att staten går in och skapar bättre förutsättningar för professionsutveckling för studie- och yrkesvägledare. Förbundet föreslår att utformningen av ett sådant system skyndsamt utreds. Med fördel kan inspiration hämtas från förslaget till ett professionsprogram för lärare och skolledare som lämnades 2018 av den statliga utredningen *Bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner*, inte minst när det gäller hur man i nationella författningar kan säkra rätten och möjligheterna till fortbildning och olika karriärsteg som kan vara möjliga att uppnå under yrkeslivet.

- **Ett statligt lönelöft för studie- och yrkesvägledare**

Det har inte, till skillnad mot för lärarna, genomförts något statligt lönelöft för studie- och yrkesvägledare. Enligt förbundets bedömning kommer det på sikt påverka löneutvecklingen negativt jämfört med andra personalkategorier i skolan, inte minst lärarna. Detta behöver rättas till. Förbundet vill därför se ett statligt lönelöft även för studie- och yrkesvägledare i syfte att få fler att vilja bli vägledare och kunna behålla de som redan arbetar i skolan. Ett sådant lönelöft skulle på sikt kunna integreras i det nationella fortbildnings- och karriärsystem förbundet vill se.

- **Bättre arbetsmiljö och hållbara tjänster**

Utifrån olika undersökningar kan Lärarnas Riksförbund konstatera att många av våra medlemmar har en tuff arbetssituation och har svårt att räcka till. Studie- och yrkesvägledningen är en verksamhet som prioriteras lågt av många arbetsgivare, vilket ofta leder till en ökad arbetsbörda och arbetsmiljöproblem som behöver hanteras. Om attraktiviteten i yrket ska öka måste detta åtgärdas. Studie- och yrkesvägledare måste därför få hållbara tjänster med begränsat antal arbetsplatser och arbetsområden. Ett riktmärke (eller nyckeltal) för hur många elever en studie- och yrkesvägledare som mest ska behöva ansvara för behöver införas.

- **Inför hårdare krav för att få arbeta som studie- och yrkesvägledare**

Utbildade studie- och yrkesvägledare är den enda yrkesgrupp i skolväsendet som har en gedigen utbildning i vägledningssamtal grundad på vetenskapliga vägledningsteorier, i kombination med ett opartiskt förhållningssätt samt breda och djupa kunskaper om arbetsmarknaden. Skollagens reglering av vilka som nu får anställas som

studie- och yrkesvägledare är tandlös och garanterar i dag inte eleverna likvärdig studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet. Lärarnas Riksförbund anser därför att skollagen måste skärpas så att de som kan anställas tills vidare som studie- och yrkesvägledare endast är personer med studie- och yrkesvägledarexamen. I förlängningen bör detta skärpas ytterligare genom att ett krav på legitimation införs, vilket det också finns ett starkt stöd för bland våra medlemmar.

- **Utbilda fler studie- och yrkesvägledare**

För att komma till rätta med bristen på examinerade studie- och yrkesvägledare och öka SYV-tätheten (inte minst i grundskolan) behöver studie- och yrkesvägledarutbildningen byggas ut med fler utbildningsplatser. Till skillnad från lärarutbildningen finns ett gott söktryck till utbildningarna och därmed reell potential att bygga ut dessa. Det förutsätter dock att regeringen tillför tillräckliga resurser till de lärosäten som erbjuder Studie- och yrkesvägledarprogrammet så att en utbyggnad inte sker på bekostnad av kvaliteten. Det kan också övervägas om inte fler lärosäten än i dag på sikt bör kunna ge utbildningen.

Bakgrund

Brist på utbildade studie- och yrkesvägledare

I flera år har lärarbristen varit hett omdebatterad och uppmärksammas. Däremot har bristen på utbildade studie- och yrkesvägledare fått mindre uppmärksamhet i debatten, trots att de allra flesta i dag är överens om vikten av att alla elever måste få tillgång till studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet. Att det finns en brist har dock lyfts i till exempel Yrkesprogramsutredningens betänkande. Bristen avser framför allt grundskolan men finns även inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen¹. Regeringen har därefter agerat genom att ge en utredning i uppdrag att utreda hur andelen utbildade studie- och yrkesvägledare i skolväsendet kan öka². Även Saco konstaterar i sin senaste prognos *Framtidsutsikter* att det finns liten konkurrens om SYV-jobben, både nu och under den kommande femårsperioden³. Arbetsförmedlingens senaste prognos från 2018 understryker även den att det är liten konkurrens om jobben och att det på grund av hög medelålder i yrkeskåren finns ett stort behov av att ersätta de som går i pension den närmaste tiden⁴. Lärarnas Riksförbund har både via möten och genom en särskild skrivelse till utredningen gett en problembeskrivning samt lämnat förslag på förändringar som utredningen borde överväga⁵.

I dag arbetar drygt 2 500 personer som studie- och yrkesvägledare i det svenska skolväsendet. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det knappt 1 900 personer. Enligt Skolverkets statistik⁶ har knappt två av tre av alla studie- och yrkesvägledare en studie- och yrkesvägledarutbildning och trenden är tyvärr inte positiv. Andelen som läsåret 2017/18 har en studie- och yrkesvägledarutbildning har minskat med 4 procentenheter jämfört med läsåret 2016/17. I grund- och gymnasieskolan har andelen studie- och yrkesvägledare som har en studie- och yrkesvägledarutbildning minskat med 5 respektive 2 procentenheter till 66 respektive 78 procent. Enligt SCB:s Yrkesregister 2016 fanns det totalt 4 700 personer i Sverige anställda som studie- och yrkesvägledare, vilken även inkluderar de som arbetar i andra verksamheter än skolväsendet⁷.

¹ SOU 2015:97 *Välja yrke. Slutbetänkande av Yrkesprogramsutredningen*

² Dir. 2017:116 *Kommittédirektiv till utredningen En utvecklad studie- och yrkesvägledning*

³ Saco, *Framtidsutsikter – Här finns jobben för akademiker 2023* (2018)

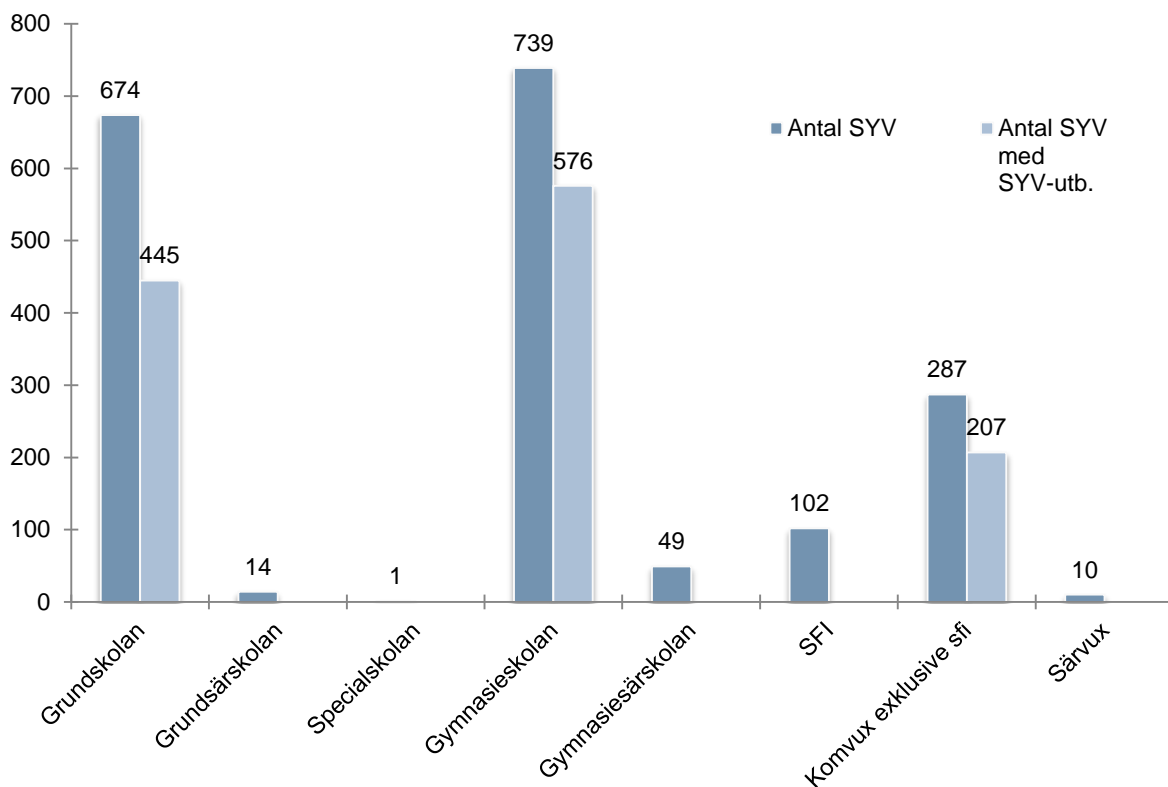
⁴ Arbetsförmedlingen, *Yrkeskompassen* (2018)

⁵ Lärarnas Riksförbund, *En förstärkt studie- och yrkesvägledning. Skrivelse till Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning* (2018)

⁶ Uppgifter hämtade från Skolverkets databas Siris. Uppgifter om antal SYV med SYV-utbildning saknas för grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan, SFI samt särvux. Vad gäller komvux exklusive SFI avser uppgiften antal SYV med pedagogisk högskoleexamen, vilket här antas motsvara SYV-utbildning.

⁷ SCB, *Yrkesregistret med yrkesstatistik 2016* (2018)

Figur 1: Antal SYV samt antal SYV med SYV-utbildning i olika skolformer, läsåret 2017/18 (heltidstjänster)

Ansträngd arbetssituation påverkar attraktiviteten i yrket

I flera undersökningar framgår att många studie- och yrkesvägledare i dag har en ansträngd arbetssituation. Lärarnas Riksförbund har i två rapporter kunnat konstatera att studie- och yrkesvägledare inom grund- och gymnasieskolan samt komvux ofta saknar tid för att hinna med sina arbetsuppgifter. Ofta ansvarar en studie- och yrkesvägledare för många elever samtidigt som man, inte minst i grundskolan, har ansvar för flera skolor eller enheter. Mycket av arbetstiden går åt till administration och andra uppgifter som inte kan anses tillhöra kärnuppgiften⁸. En alarmerande siffra från Lärarnas Riksförbunds undersökning om vuxenutbildningen är att 70 procent av de tillfrågade studie- och yrkesvägledarna övervägt att sluta. Bilden av en ansträngd och komplex arbetssituation bekräftas även i utbildningsutskottets uppföljning av studie- och yrkesvägledningen i grund- och gymnasieskolan som kom 2018. I uppföljningen konstateras att det finns stora problem med styrning och ledning av verksamheten på många håll. I utskottets enkät till rektorer framkommer också att 46 procent av rektorerna ansåg att tillgången till personer att anlita med examen från högskolans studie- och yrkesvägledarprogram var ganska eller mycket liten⁹. Lärarnas Riksförbund har tidigare föreslagit att det behöver införas tydliga nationella mål för arbetet med studie- och yrkesvägledningen och studie- och yrkesvägledare behöver tid och hållbara tjänster som ger rimliga förutsättningar att fokusera på kärnuppgiften; det vill säga vägledning¹⁰.

⁸ Lärarnas Riksförbund: *Vägledning måste bli hela skolans ansvar. Så tycker vägledarna att studie- och yrkesvägledningen fungerar i praktiken* (2017), Lärarnas Riksförbund: *Låt kvaliteten gå före pris på vuxenutbildningen* (2017)

⁹ Rapport från riksdagen 2017/18:RF24 Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan – en uppföljning

¹⁰ Lärarnas Riksförbund, *En förstärkt studie- och yrkesvägledning. Skrivelse till Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning* (2018)

Dåliga möjligheter till kontinuerlig fortbildning och karriär

Utöver en ansträngd arbetssituation saknar i dag många studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet tillgång till kontinuerlig och relevant fortbildning. I Lärarnas Riksförbunds rapport om vuxenutbildningen från 2017 framkommer till exempel att nästan hälften av de tillfrågade studie- och yrkesvägledarna i ganska liten utsträckning eller inte alls fått adekvat fortbildning utifrån sina behov. Skolinspektionens kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan från 2013 visade också att flera av de huvudmän som ingick i undersökningen inte tog ansvar för att den personal som arbetade med studie- och yrkesvägledningen hade tillräcklig kompetens för uppdraget¹¹.

Staten har visserligen initierat och genomfört ett antal fortbildningsinsatser för studie- och yrkesvägledare de senaste åren. Till exempel har Skolverket i samråd med Arbetsförmedlingen sedan 2016 genomfört fortbildningsinsatser för att utveckla studie- och yrkesvägledningen. Det finns även exempel på regionala samarbeten mellan kommuner i syfte att erbjuda fortbildning för studie- och yrkesvägledare, till exempel kring hur arbetsmarknaden fungerar. Mycket talar för att, precis som när det gäller lärare¹², tidsbrist, hög arbetsbelastning och höga kostnader lägger hinder i vägen för studie- och yrkesvägledares deltagande i fortbildning.

Precis som när det gäller lärare så saknas en tydlig nationell struktur och nationella mål för fortbildning och professionsutveckling för studie- och yrkesvägledarna. Studie- och yrkesvägledare omfattas dessutom inte av dagens karriärsystem för lärare och det finns ingen möjlighet att, utifrån nationella regleringar, kvalificera sig för en karriärtjänst med tillhörande lönepåslag. I den utsträckning sådana finns handlar det om lokala initiativ från arbetsgivare, vilket varit föremål för undersökning i denna rapport.

¹¹ Skolinspektionens rapport 2013:5: *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan*

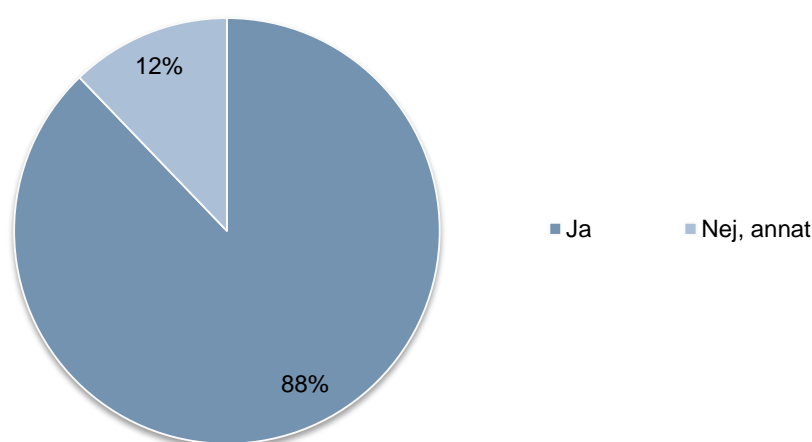
¹² Se SOU 2018:17 *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling. Slutbetänkande av Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner*

Undersökning

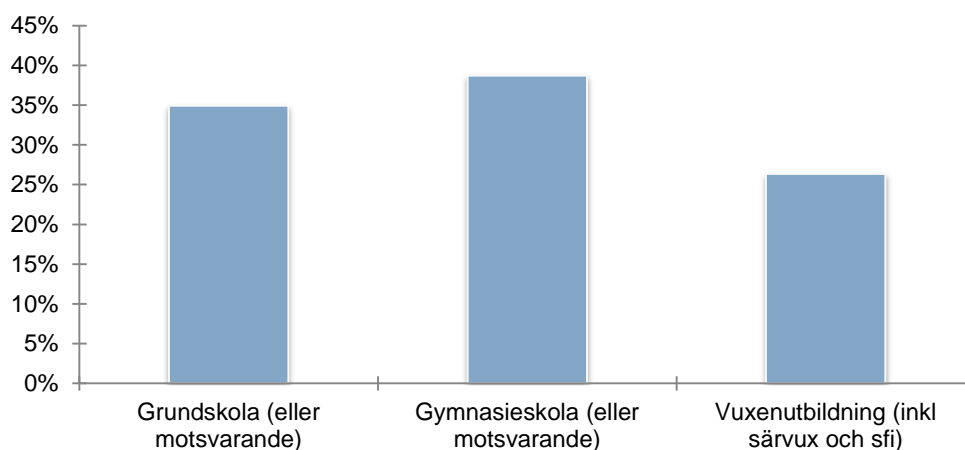
Lärarnas Riksförbund skickade våren 2018 ut en enkät till ett nettourval av knappt 2 000 yrkesverksamma studie- och yrkesvägledare som är medlemmar i förbundet. Av dessa besvarade och avslutade 667 studie- och yrkesvägledare enkäten, vilket motsvarar en total svarsfrekvens på knappt 34 procent.

En mycket stor andel av respondenterna, 88 procent, uppgav att de arbetade med vägledning av elever inom skolväsendet medan 12 procent uppgav att de arbetade med vägledning inom annan verksamhet, främst inom högskolan men också inom annan offentlig verksamhet.

Figur 2: Arbetar du med vägledning av elever inom skolväsendet?

Figur 3: I vilken skolform arbetar du? (anställda inom skolväsendet)

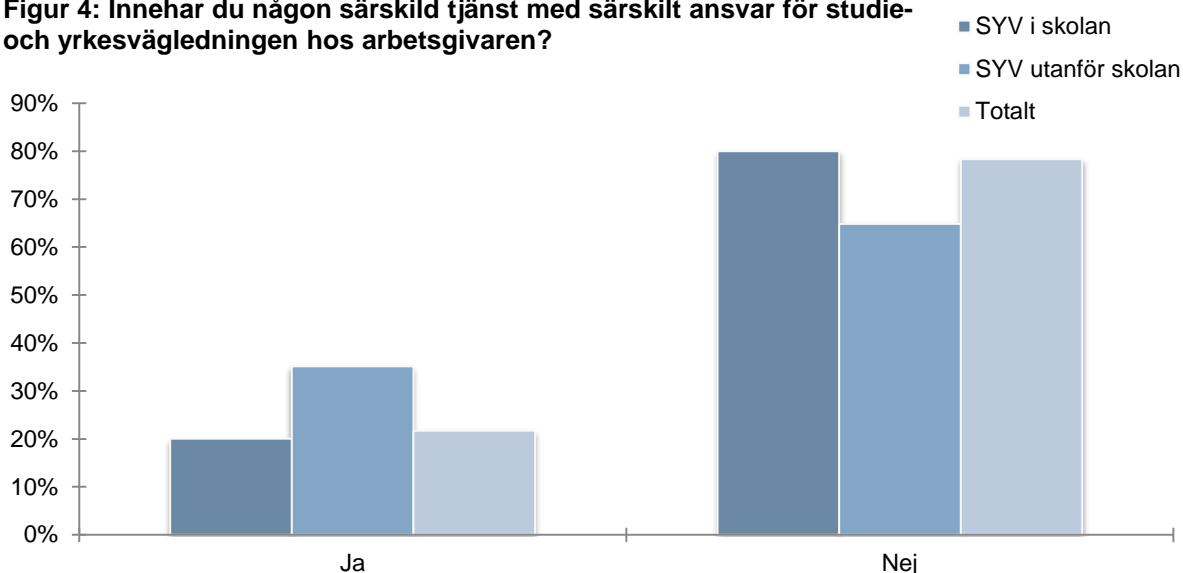
En mycket stor del, 91 procent, av respondenterna som arbetade med vägledning av elever inom skolväsendet fanns hos en kommunal huvudman.

Frågorna som respondenterna i undersökningen fått besvara täcker flera områden, bland annat hur man ser på yrkesetik, legitimation och ett eventuellt införande av ämnet arbetslivskunskap i skolan. De resultat som redovisas i denna rapport behandlar dock endast de frågor som ställdes om möjligheterna att göra karriär och utvecklas i yrket.

Ovanligt med "karriärtjänster"

Undersökningen visar att det finns studie- och yrkesvägledare som innehar vad som skulle kunna anses vara en karriärtjänst. Av det totala antalet respondenter (inklusive de som arbetar utanför skolväsendet) svarade 22 procent ja på frågan om man innehar en särskild tjänst som innebär ett särskilt ansvar för studie- och yrkesvägledningen hos arbetsgivaren.

Figur 4: Innehar du någon särskild tjänst med särskilt ansvar för studie- och yrkesvägledningen hos arbetsgivaren?

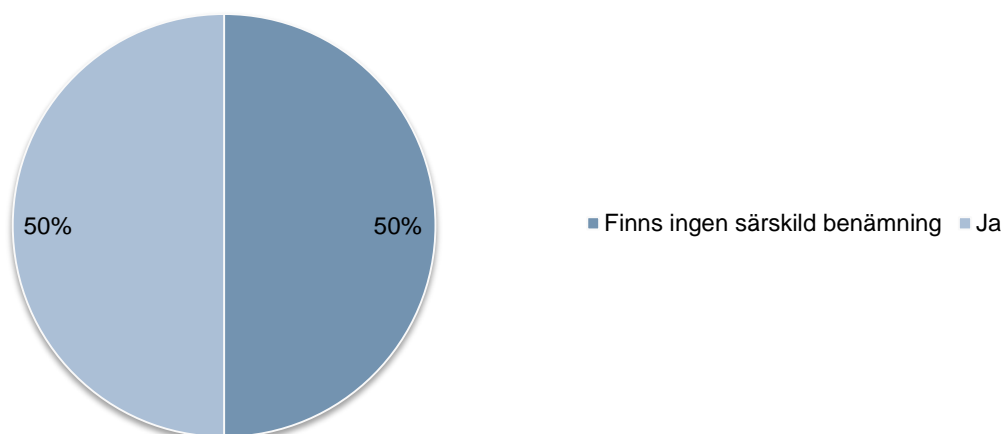

Som framgår av Figur 4 ovan är det betydligt vanligare att man innehar en sådan tjänst bland de studie- och yrkesvägledare som arbetar utanför skolväsendet. Det är också fler bland dessa som upplever att man fått en tydlig uppdragsbeskrivning för den särskilda tjänsten. Detta indikerar att de arbetsgivare som inte har verksamhet inom skolväsendet i viss utsträckning erbjuder fler karriärmöjligheter än skolans huvudmän.

Särskilda benämningar på tjänsterna mindre vanligt

Av de som uppgav att man innehade en karriärtjänst var det inte fler än hälften vars tjänst hade en särskild benämning.

Figur 5: Har din tjänst någon särskild benämning?

Av de som i öppna svar angett att tjänsten hade en särskild benämning var samordnare det vanligaste svaret. Även verksamhetsledare/verksamhetsutvecklare och angavs av en del respondenter.

Otydligt uppdrag

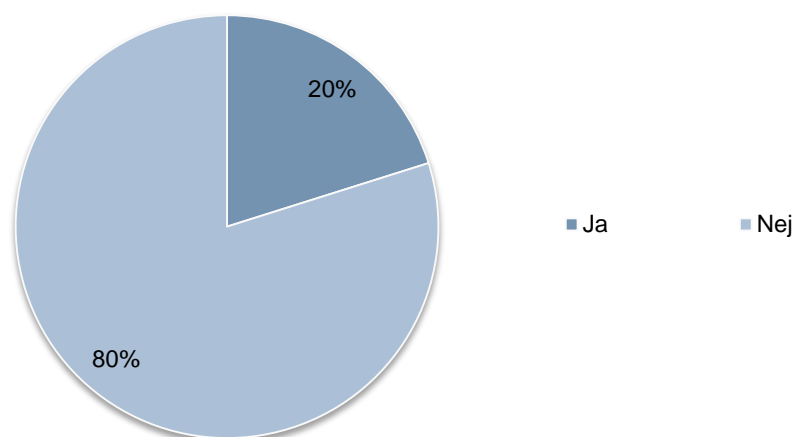
Endast knappt 40 procent av de som innehar en särskild tjänst uppger att arbetsgivaren gett en tydlig uppdragsbeskrivning. På frågan om vad det särskilda ansvaret i tjänsten består i är svaren tämligen spretiga och täcker en mängd olika typer av uppgifter. Det handlar om alltifrån att samordna arbetet med all studie- och yrkesvägledningen hos arbetsgivaren eller på den enskilda skolan till att man har ett specialistansvar när det gäller vägledning av ny-anlända, språkintrödningsprogram, yrkesprogram, personer med funktionsnedsättning och metodutveckling när det gäller vägledning.

Många av de som svarat anger också arbetsuppgifter som i sig inte signalerar något specialområde utan kan sägas ligga inom det normala studie- och yrkesvägledningsuppdraget (till exempel vägledning inför gymnasieval). Det indikerar att det finns en otydlighet och spretighet när det gäller studie- och yrkesvägledares uppdrag och hur de själva uppfattar det i relation till att man samtidigt har vad som kan uppfattas som en typ av karriärtjänst.

Få har ett särskilt lönepåslag kopplat till tjänsten

De studie- och yrkesvägledare som innehar en särskild karriärtjänst premieras väldigt sällan lönemässigt för det särskilda ansvar de fått i och med tjänsten. Totalt är det endast 20 procent som får ett särskilt lönepåslag.

Figur 6: Erhåller du ett särskilt lönepåslag kopplat till din särskilda tjänst?

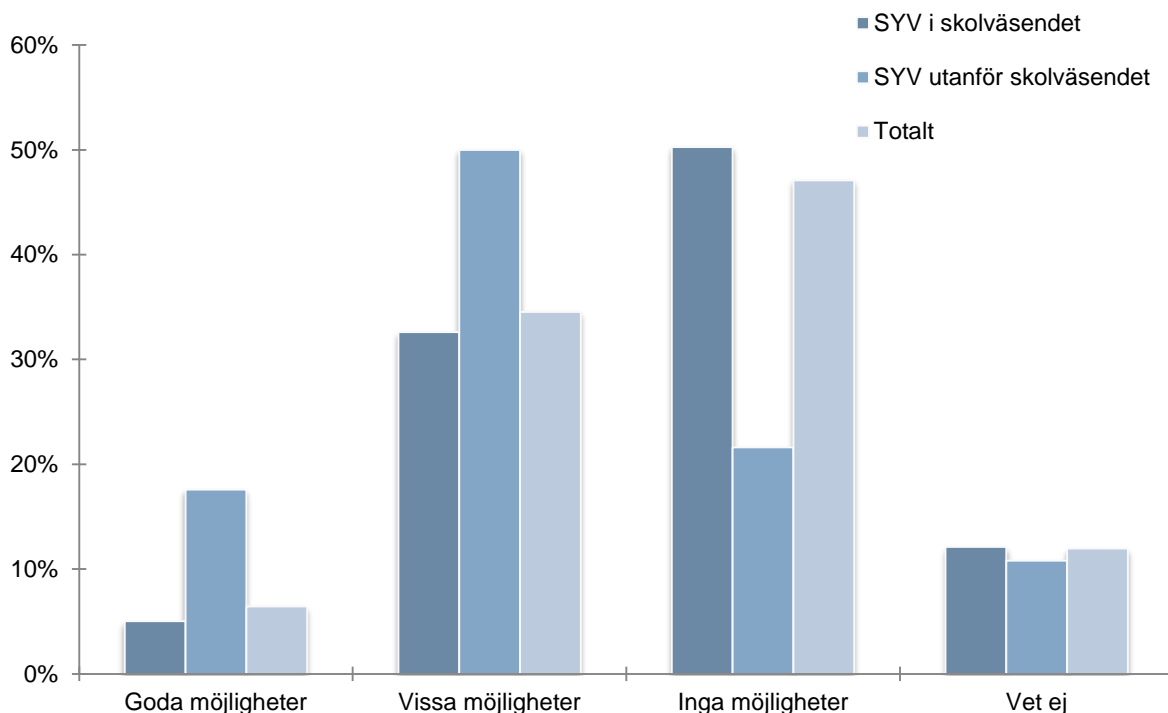

Av de som arbetar inom skolväsendet är det cirka 19 procent som får ett särskilt lönepåslag medan av de som arbetar inom annan verksamhet är andelen något högre, 23 procent. Precis som när det gäller förstelärrarreformen är det också ganska många som endast erhåller ett tidsbegränsat lönepåslag. Många vet inte heller om lönepåslaget är tidsbegränsat eller permanent till sin karaktär, vilket är anmärkningsvärt. Totalt är det nästan hälften som uppger att de antingen har ett tidsbegränsat påslag eller som inte vet. Det är vanligare att studie- och yrkesvägledare som arbetar utanför skolväsendet som uppger att de har ett permanent lönepåslag.

Arbetsgivare erbjuder få möjligheter till karriär och utveckling inom yrket

Ironiskt nog upplever de personer som är experter på att arbeta med karriärutvecklingsfrågor att det finns begränsade möjligheter för dem själva att göra karriär hos den arbetsgivare de har sin anställning. Totalt anser endast 6 procent att det finns goda karriärmöjligheter och hela 47 procent upplever att karriärmöjligheter saknas helt.

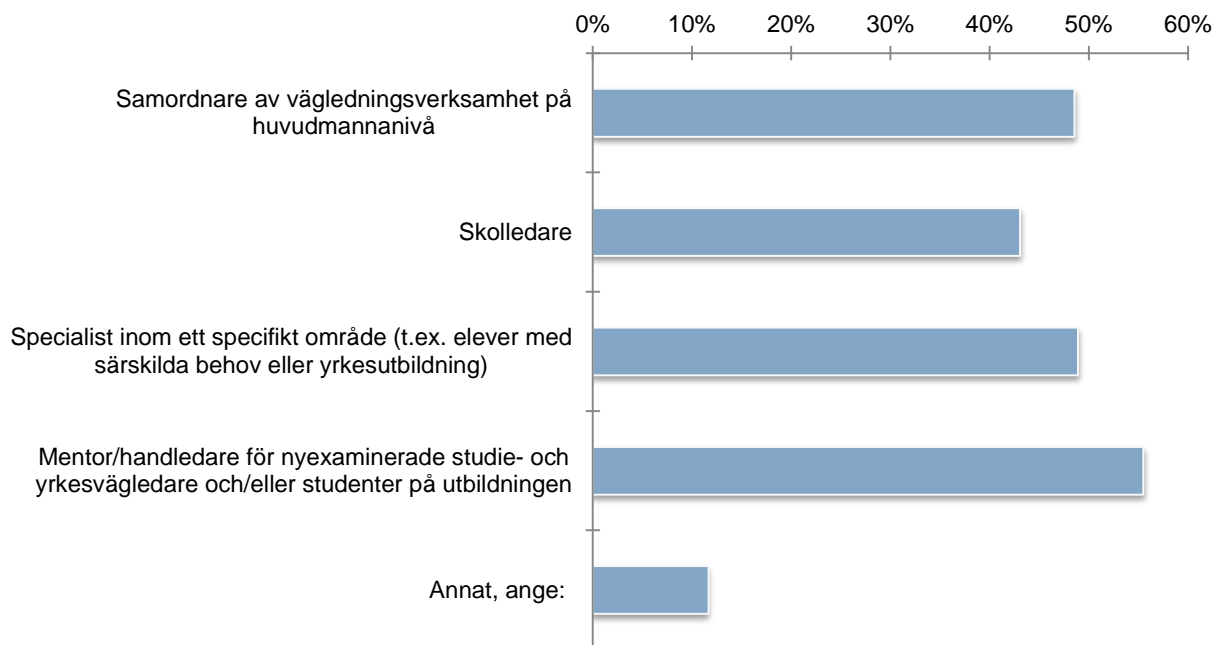
Figur 7: Vilka karriär- och utvecklingsmöjligheter erbjuder arbetsgivaren?

Som framgår av diagrammet ovan är det betydligt vanligare att de som är verksamma utanför skolväsendet upplever att det finns goda eller vissa karriärmöjligheter (68 procent), jämfört med de som arbetar inom skolväsendet (38 procent). Endast 5 procent av de som arbetar inom skolväsendet tycker att det finns goda karriärmöjligheter (jämfört med 17 procent av de som arbetar utanför skolan), vilket är oroväckande mot bakgrund av behovet att kunna locka fler till yrket och kunna behålla personalen. Om man separerar de olika skolformerna syns också vissa skillnader till karriärmöjligheter. Det är 37 procent av de som arbetar inom vuxenutbildningen som ser vissa karriärmöjligheter jämför med endast 26 procent av de som arbetar i grundskolan.

De som uppgav att det finns goda eller vissa karriärmöjligheter hos arbetsgivaren fick också svara på frågan om vilka alternativa karriärvägar som erbjuds.

Figur 8: Vilka tänkbara alternativa karriärvägar för studie- och yrkesvägledare uppfattar du att det finns hos din arbetsgivare?

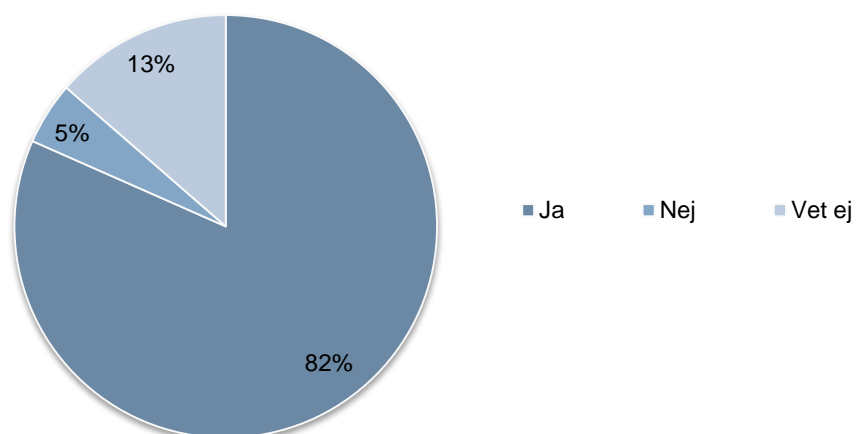

De tre mest återkommande alternativen är mentor/handledare, specialist inom ett visst område samt samordnare på huvudmannanivå. Av de som svarat "Annat" nämns bland annat projektledare, utvecklingsledare, olika typer av chefspositioner och samordna introduktionsverksamhet för nyantagna studenter.

Många överväger sluta om karriärmöjligheterna inte förbättras

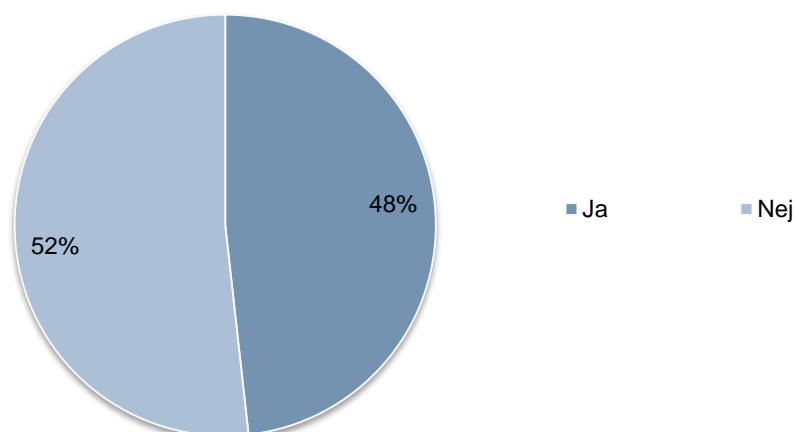
Undersökningen visar tydligt att möjligheterna till karriär är av avgörande betydelse för att kunna behålla studie- och yrkesvägledare, inte minst inom skolväsendet. Den stora majoriteten av de tillfrågade, nästan 83 procent, anser att karriär- och utvecklingsmöjligheterna måste bli bättre för studie- och yrkesvägledare.

Figur 9: Anser du att karriär- och utvecklingsmöjligheterna behöver bli bättre för studie- och yrkesvägledare?

Av de som arbetar inom annan verksamhet än skolväsendet är det en något mindre andel, 73 procent, som anser att möjligheterna behöver bli bättre och fler (23 procent) som svarat ”Vet ej”. Det kan sannolikt förklaras med att denna kategori, som tidigare framgått, upplever att det finns fler karriärmöjligheter än de som arbetar inom skolväsendet, även om 73 procent också är en hög siffra.

Figur 10: Har du någon gång övervägt att sluta arbeta inom skolväsendet på grund av bristande karriär- och utvecklingsmöjligheter?

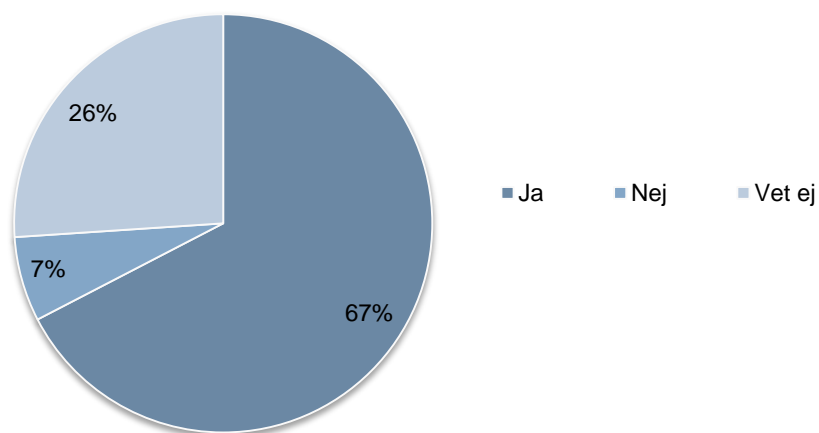

Ett oroväckande resultat i undersökningen är att nästan hälften, 48 procent, av de som arbetar inom skolväsendet uppger att de övervägt att sluta arbeta inom skolan på grund av bristande karriär- och utvecklingsmöjligheter. Uppdelat på skolformer är det fler än hälften (53 procent) av de som arbetar inom grundskolan som övervägt att sluta av detta skäl och 46 procent inom gymnasieskolan samt 45 procent inom vuxenutbildningen. Resultatet understryker hur angeläget det är att det tas krafttag från arbetsgivare och stat om man vill komma till rätta med bristen på utbildade studie- och yrkesvägledare.

Starkt stöd för att staten skapar bättre möjligheter via ett nationellt system

I undersökningen framkommer att det finns ett relativt starkt stöd (67 procent) bland de studie- och yrkesvägledare som arbetar inom skolväsendet för staten inför ett nationellt reglerat system för karriär- och fortbildningsmöjligheter. Att en relativt hög andel (26 procent) svarar ”Vet ej” kan kanske förklaras med att en del kan uppleva att det är svårt att ta ställning till frågan om man inte vet hur ett sådant system kan vara konstruerat.

Figur 11: Anser du att det bör inrättas ett nationellt system som reglerar och garanterar förutsättningar för karriärutveckling och fortbildning för studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet?

På följdfrågan om rektor bör ingå som ett karriärsteg i ett sådant system svarar totalt 60 procent ja på frågan, men de som arbetar inom grundskolan är mer negativa eller osäkra jämför med det som arbetar inom gymnasieskola eller vuxenutbildning.

Metodbeskrivning

Urval och svarsfrekvens

Målgruppen för föreliggande undersökning var yrkesverksamma studie- och yrkesvägledare som är medlemmar i Lärarnas Riksförbund. I förbundets medlemsregister identifierades 2 170 studie- och yrkesvägledare som enligt förbundets uppgifter tillhör målgruppen och som hade angett en e-postadress. 203 av dessa nåddes inte av enkäten på grund av autosvar eller felaktiga adresser. Det slutgiltiga nettourvalet framgår av tabell M1. Datainsamlingen genomfördes under perioden 16 april–3 maj 2018. Totalt skickades två påminnelser.

Tabell M1: Urval och svarsfrekvens	Antal	Andel
Bruttourval	2170	100 %
Felaktiga kontaktuppgifter	203	9,4 %
Nettourval	1967	100 % (90,6 %)
Internbortfall	55	2,8 %
Antal fullföljda	667	33,9 %
Svarsfrekvens beräknat på bruttourval:		30,7 %
Svarsfrekvens beräknat på nettourval:		33,9 %

Referenser

- Arbetsförmedlingen, Yrkeskompassen (2018) Finns tillgänglig på följande webbadress:
arbetsformedlingen.se/For-arbetssookande/Valj-yrke/Yrkeskompassen.html
- Dir. 2017:116 *Kommittédirektiv till utredningen En utvecklad studie- och yrkesvägledning*
- Lärarnas Riksförbund: *Vägledning måste bli hela skolans ansvar. Så tycker vägledarna att studie- och yrkesvägledningen fungerar i praktiken* (2017)
- Lärarnas Riksförbund: *Låt kvalitet gå före pris på vuxenutbildningen* (2017)
- Lärarnas Riksförbund, *En förstärkt studie- och yrkesvägledning. Skrivelse till Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning* (2018). Finns tillgänglig på följande webbadress:
LR.se/yrketsforutsattningar/studieochyrkesvagledare
- Saco, *Framtidsutsikter – Här finns jobben för akademiker 2023* (2018)
- Skolinspektionens rapport 2013:5: *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan*
- Statistiska Centralbyrån, *Yrkesregistret med yrkesstatistik 2016* (2018)
- SOU 2015:97 *Välja yrke. Slutbetänkande av Yrkesprogramsutredningen*
- SOU 2018:17 *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling. Slutbetänkande av Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner*
- Utbildningsutskottet, 2017/18:RF24 *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan – en uppföljning*

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

**Lärarnas Riksförbund är det akademiska förbundet som
enbart organiserar behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare.
Med 90 000 medlemmar är vi ett av de största förbunden inom Saco.**